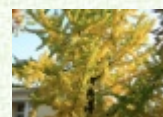

Ginkgo biloba **miłorząb dwuklapowy**

Synonim pol.: miłorząb dwudzielny

(c) fot. Gabriel Tomżyński TOMŻYŃSKI Szkołka Roślin

Długowieczne, sporych rozmiarów drzewo osiągające w swojej ojczyźnie 40 m wysokości i 5 m średnicy pnia. W Polsce znacznie niższe, w wieku 30 lat dorasta do 10-12 m wysokości, najstarsze egzemplarze mają nie więcej niż 20 m wysokości. Miłorząb dwuklapowy, zwany także miłorzębem dwudzielnym lub miłorzębem japońskim, ze względu na brak okrycia zalążków jest zaliczany w systematyce do roślin iglastych, choć zamiast igieł ma liście. Drzewa tworzą regularną, luźno ugałęzioną koronę, u młodych drzew dość wąską i stożkowatą, z wiekiem rozszerzającą się, cylindryczną, niekiedy szeroko rozpostartą. Kora pokrywająca pień i gałęzie przez długi czas pozostaje szara i gładka, później staje się ciemnobrązowa, a u starych egzemplarzy jest głęboko spękana. Na pniach i dolnej stronie konarów starych drzew mogą pojawiać się charakterystyczne narośla, tzw. „cziczki”. Swym wyglądem przypominają stalaktyty. Narośla te po zetknięciu się z ziemią zakorzeniają się i niekiedy wytwarzają pędy. Miłorząb tworzy dwa rodzaje pędów: nagie, żółtobrązowe długopędy oraz walczkowate krótkopędy, pokryte dość licznie bliznami (śladowe po ogonkach liściowych opadłych liści). Pąki brązowe, szerokostojkowate, okryte łuskami. Blaszki liściowe wachlarzowate, szerokości 5-8 cm, od góry wyraźnie wcięte, z dwiema klapami (stąd nazwa tacińska, bo bilobus oznacza dwuklapowy), skórzaste, ciemnozielone, osadzone na długich ogonkach liściowych. Unerwienie widlaste, rozchodzące się wachlarzowato od nasady ogonka po brzegi blaszki liściowej. Dychotomiczne rozgałęzienie nerwów jest cechą pierwotną, charakterystyczną dla wielu wymarłych gatunków kopalnych, niespotykaną u roślin okrytonasiennych. Szerokość blaszki liściowej oraz głębokość wcięcia są dość zmienne. Zmiany te mogą wynikać m.in. z usłonecznienia, ale przede wszystkim zależą od wieku drzewa. Na długopędach liście ułożone są pojedynczo, skrętolegle, natomiast na krótkopędach są gęsto skupione w liczbie od 3 do 5. Miłorząb jest drzewem o ulistnieniu sezonowym. Wiosną liście są jasnozielone, latem ciemnozielone, a jesienią spektakularnie przebarwiają się na złocistożółty kolor. Miłorząb jest gatunkiem rozdzielnopłciowym dwupiennym, zatem występują osobno rośliny płci męskiej i żeńskiej. Płeć drzew przed uzyskaniem dojrzałości jest bardzo trudna do ustalenia. W oparciu o różnice morfologiczne powstały liczne teorie mające na celu opracowanie metody pozwalającej określić płeć drzew jeszcze nie kwitnących, jednak wymagają one sprawdzenia i wykonania wieloletnich obserwacji. Kwiaty wyrastają na krótkopędach i są wiatropylne. Pyłek może być przenoszony nawet na odległość 1,5 km. Kwiaty męskie przypominają niewielkie, wąskie kotki o długości 3-4 cm. Zalążki są osadzone na długich, cienkich szypułkach. Przeważnie tylko 1 zalążek rozwija się i przekształca w nasienie. Zapylenie ma miejsce wiosną, w maju lub czerwcu, natomiast do zapłodnienia dochodzi znacznie później, w kilka miesięcy po zapyleniu, często już w wykształconych i opadłych na grunt nasionach przy udziale ruchliwych, opatrzonych w wici plemników. Kuliste nasiona (nie są to owoce) pokrywa mięsista, początkowo zieloną, a po dojrzeniu bursztynowożółta osnówka. Dojrzałe osnówki nasion wydzielają nieprzyjemny zapach zjełczałego masła). W Polsce nasiona dojrzewają w październiku, z drzew opadają w listopadzie, zwykle dopiero po zrzuconiu liści. Drzewa uzyskane z siewu zaczynają wydawać nasiona dopiero około 40 roku życia lub później. Odmiany żeńskie rozmnażane przez szczepienie wchodzi wcześniej w fazę generatywną i wydają nasiona już w wieku kilkunastu lat. W Chinach, Japonii i Korei nasiona, a właściwie ich jądra, są spożywane w różnych postaciach, a drzewa uprawiane w sadach. Kandyzowane nasiona stanowią substytut orzechów. Francuzi wykorzystują wyciąg z „orzechów” do produkcji piwa. Miłorząb najlepiej rośnie na glebach głębokich, żyznych, lekko kwaśnych (pH 5-6) z wodą gruntową poza zasięgiem korzeni. Należy zwrócić szczególną uwagę, aby podczas sadzenia nie uciskać zbyt mocno bryły korzeniowej, gdyż tak samo jak w przypadku sadzenia magnolii, bardzo łatwo można uszkodzić korzenie. Po wykopaniu odpowiedniego dołka należy obsypać bryłę korzeniową pulchną ziemią i obficie podlać. Miłorząb i jego liczne odmiany bardzo źle znosi przesadzanie, zwłaszcza starsze okazy. Dlatego należy unikać przesadzania roślin. Miłorząb jest drzewem odpornym na choroby, rzadko atakowanym przez szkodniki, tolerancyjnym na zanieczyszczenie powietrza i gleby. Siewki oraz młode okazy mogą przemarzać, dlatego w pierwszych latach po posadzeniu drzewka warto okrywać na zimę włókniną lub chochołami ze słomy oraz zabezpieczać system korzeniowy przed mrozem grubą warstwą ściółki. W późniejszym okresie miłorząb jest odporny na niskie temperatury. W ostatnich latach zaobserwowano uszkodzenia systemu korzeniowego drzew na skutek żerowania nornic. Aby zapobiec stratom w miejscach, gdzie występują nornice, podczas sadzenia można bryłę korzeniową zabezpieczyć metalową siatką o drobnych oczkach. Miłorząb dwuklapowy został odkryty w Chinach w 1690 r. przez niemieckiego lekarza Engelberga Kampera. Ze względu na walory ozdobne miłorzęby od wieków uprawiano także poza Chinami, w przyświątynnych i pałacowych ogrodach Japonii i Korei, gdzie otaczano je szczególną opieką oraz kultem religijnym. Za ostatnią naturalną ostoję populacji miłorzębu dwuklapowego uznaje się chińskie prowincje Chongqing (Syczuan) i Guizhou. Najstarszy w Europie miłorząb rośnie od 1730 r. w Ogrodzie Botanicznym w Utrechcie w Holandii. W Polsce najstarszy miłorząb rośnie w ogrodzie przepalacowym w Łąncucie, szacuje się, że został tam posadzony między 1770 a 1780 rokiem. Miłorząb dwuklapowy, a przede

wszystkim jego liczne odmiany są cennymi drzewami ozdobnymi dla terenów zieleni, zwłaszcza w miastach. Na terenach zurbanizowanych wykorzystuje się przede wszystkim osobniki męskie (brak nasion i problemu z zaśmiecaniem chodników) o wąskich koronach. Na duże zainteresowanie uprawą miłorzębu dwuklapowego wpływa przemysł farmaceutyczny i zapotrzebowanie na surowiec zielarski - liście. Z wyciągów na bazie liści produkują się leki, suplementy diety oraz kosmetyki. Obecnie wytwarzanych jest około 150 preparatów. W przemyśle kosmetycznym wyciąg z liści znalazł zastosowanie w kremach ujędrniających, odmładzających, nawilżających oraz wygładzających skórę, ponadto w kremach wzmacniających naczynia krwionośne i redukujących przebarwienia skórne.

autorzy: Tomasz Dymny; , Związek Szkółkarzy Polskich;

zasięg geograficzny

Azja - Chiny (prowincje Chongqing (Syczuan) i Guizhou)

pochodzenie

pierwsza publikacja: Engelberg Kampfer 1712 Amoenitatum Exoticarum;
odkrywca, hodowca (selekcjoner): Odkrywca Engelberg Kampfer Gatunek
odkryty w Japonii w 1690 roku

grupa roślin

iglaste

grupa użytkowa

iglaste

forma

drzewo

siła wzrostu

wzrost typowy dla gatunku

pokrój

drzewiasty wyprostowany
drzewiasty rozłożysty
nieregularny

docelowa wysokość

od 15 m do 20 m

barwa liści (igieł)

ciemnozielone

zimozieloność liści (igieł)

liście opadające na zimę

owoce

żółte
ozdobne i jadalne
kuliste

nasłonecznienie

stanowisko półcieniste
stanowisko słoneczne

wilgotność

roślina tolerancyjna

ph podłoża

odczyn kwaśny
odczyn lekko kwaśny

rodzaj gleby

roślina tolerancyjna

walory

ciekawy pokrój
ładne jesienne zabarwienie
odporność na zanieczyszczenia
ozdobne z liści/igieł

zastosowanie

ogrody przydomowe
parki
zieleń publiczna
drzewo alejowe uliczne
drzewo alejowe parkowe
ogrody orientalne
soliter (pojedynczo)

strefa

5b

autorzy: Tomasz Dymny; , Związek Szkółkarzy Polskich;

